

**'N REGVERDIGE BELASTINGBASIS —
'N UITDAGENDE KONSEP**

Intreerede van professor J.M. Strauss,
Departement Rekeningkunde,
Universiteit van die Oranje-Vrystaat
21 Julie 1983

DIE UNIVERSITEIT VAN DIE ORANJE-VRYSTAAT
BLOEMFONTEIN

ISBN 0 86886 180 4

*Geagte meneer die Kanselier,
menere Vise-rektore
lede van die Raad en Senaat,
meneer die dekaan,
dames en here,*

Baie dankie vir u teenwoordigheid. Prof. Richards, baie dankie vir u besondere woorde. Baie dankie aan almal wat langs die studiep pad 'n bydrae gelewer het — in die besonder aan proff. W.A. Joubert en Herman Strauss.

'N REGVERDIGE BELASTINGBASIS — 'N UITDAGENDE KONSEP

1. ORIËNTASIE

In die jongste nuusbrief van die Nywerheidskamer van die O.V.S. en Noord-Kaapland (Nywerheidskamer — 8) word die volgende ou Japannese gesegde aangehaal:

Baie het antwoorde — min los probleme op — die verskil is oorlewing.

Oorlewing, in die ware sin van die woord, is wanneer daar reg gelewe is.

Dit wat reg is moet ook as reg *waargeneem* word. Dit geld veral op die gebied van belasting — dit is tog so maklik om bedrae te vergelyk.

'n Kenmerk van rekeningkunde is dat dit kleurblind is en dat dit, volgens sommige, geen bepaalde geloofsoortuiging verteenwoordig nie (Atkinson — 18), dat nasionale grense nie veel van 'n invloed het nie en dat dit in 'n groot mate koud gelaat word deur die Oos-Wesstryd.

Dit is die gevolg van internasionale handel, die verspreiding van multi-nasionale korporasies se belange en die koms van die rekenaar en televisieskerm.

'n Bothaville-belegger wat in Oos-Duitsland wil belê, wil met die druk van 'n knoppie die jongste inligting in verband met die Oos-Duitse maatskappy op sy televisieskerm sien, onvertroebel deur die bovermelde grense.

Hierdie kenmerke van die rekeningkunde bied 'n besondere uitdaging wat betref die begrip regverdigheid.

Die netto wins van 'n sake-onderneming is, op enkele aansuiwerings na, die belastingbasis. Die regverdigheid al dan nie van die netto wins — die resultaat van die rekeningkundige proses en riglyne — bepaal dus in 'n groot mate die regverdigheid van die belastingbasis.

In die rekeningkunde moet daar oor vele grense heen na eenstemmigheid gesoek word wat betref die inkomstekonsep. Inkomste moet ondubbelsinnig gedefinieer word want daardeur alleen kan betekenis gehêg word aan finansiële state, onder andere deur die belastingstelsels van die verskillende volke.

2. DIE BELASTINGBASIS

In die belastingstelsel van 'n volk is daar verskillende belastings, elk met sy eie basis. In Suid-Afrika is daar eiendomsbelasting op plaaslike vlak en op sentrale

vlak is daar onder andere verkoopbelasting, boedelbelasting en inkomstebelasting.

Van die totale inkomste van R19 850 miljoen wat die Minister van Finansies vir die jaar tot 31 Maart 1984 begroot, word voorsien vir R11 295 miljoen aan inkomstebelasting waarvan R9 400 miljoen van individue en maatskappye (myne uitgesluit) gevorder gaan word. (Begroting — 1983 — 5.)

Inkomstebelasting gevorder van individue en nie-mynmaatskappye is dus die owerheid se belangrikste bron van inkomste. Dit is ook in die V.S.A. die geval (Peckman — 54). Die Adjunk-minister van Finansies het dit onlangs in die Parlement beklemtoon dat dit ook vir die voorsienbare toekoms die beleid sal bly.

Die basis waarop Inkomstebelasting gehef word, het dus wye implikasies, veral vanaf 1 Maart 1984 wanneer die Wet op alle persone in die Republiek van toepassing sal wees. (Begrotingsrede — 1983 — 9) en met die nuwe grondwetlike bedeling in gedagte.

In hierdie rede word die aandag toegespits op dié belastingbasis.

Die vraag wat hier ter sprake is, is of dié belastingbasis — belasbare inkomste — regverdig is, gesien uit die hoek van die rekeningkunde.

3. DIE BELASTINGVLAK

Die vraag na die regverdigheid al dan nie van die belastingbasis sou dalk nie so aktueel gewees het nie as die Ontvanger sy hand nie so diep in ons sakke gestee het nie. Vir sommige is dit tot 50 c van elke volgende rand en as 'n maatskappy gebruik word, selfs meer as 64 c in die rand.

Dan Throop Smith, assistent-sekretaris van belastingbeleid in die Eisenhower-regering, het 'n belastingkoers van meer as 50 persent as konfiskierend beskou (Reese — 17).

Gedurende die laaste helfte van 18e eeu (Schumann, Franzsen en De Kock — 202) toe landbou bykans die enigste bron van welvaart was en die pioniers van ekonomiese liberalisme, die Fisiokrate, (Schapiro — 22) aan bewind was, is die bekende "laissez faire"-konsep gebore, aangesien daar van die owerheid nie veel verwag is nie.

Adam Smith (1723 — 1790), vader van die ekonomie as wetenskap (Schapiro — 22) en lid van die klassieke skool wat gedurende die laaste kwart van die 18e en die eerste helfte van die 19e eeu aktief was (Schumann, Franzsen en De Kock — 202), beskou eerder die handel en nywerheid as die bron van welvaart, maar ook sý skepping, die konsep van 'n onsigbare hand waarvolgens die verskillende selfsugtige deelnemers aan die ekonomie tóg in die beste belang van die samelewing optree, beperk die rol van die owerheid tot verdediging teen buitelandse aggressie en beskerming van die lewe, vryheid en eiendom van die inwoners (Schapiro — 23).

Hierna het die rol van die owerheid egter wêreldwyd met rasse skrede toegeneem. In 1947 verwys die bekende ekonoom Ursula Hicks hierna en na die nuwe doelwit wat vir die owerheid gestel word, naamlik maksimalisering van nasionale inkomste en welvaart (Hicks — 10).

Die omvang van dié owerheidsinkomste wat die nuwe rol vereis, laat dr. A.D. Wassenaar verwys na "die rol wat die belastingstruktuur in die aftakeling van vrye-onderneming speel" (Wassenaar 92).

In Suid-Afrika verbind die Minister van Finansies hom telkens tot betoeling van staatsbesteding en slaag ook daarin.

Nogtans kan daar skynbaar nouliks 'n laer belastingvlak vir Suid-Afrika in die vooruitsig gestel word, aangesien die unieke eise wat in die huidige stadium van ontplooiing van beleid aan die owerheid gestel word, te groot is. Verdediging, die handhawing van wet en orde, grondwetlike ontwikkeling, desentralisasie, opleiding, behuising, ens. stel aan die owerheid in Suid-Afrika hoër eise as in vele ander lande. Dan is daar nog 'n knellende droogte en 'n wêreldressie. Van "laissez faire" en oorlaat aan 'n "onsigbare hand" kan daar nie sprake wees nie.

As die belastingdruk dan swaar moet wees, moet dit minstens regverdig wees.

4. REGVERDIGHEID

Met regverdigheid word volgens sommige bekende outeurs op hierdie gebied bedoel dat die belastingverpligting op 'n eweredige wyse tussen persone, klasse, nywerhede en ander groepe verdeel moet word (Schumann, Franzsen en De Kock — 729). Hieroor is daar egter nie eensgesindheid nie (Kay & King — 208).

Waaroor daar wel 'n groot mate van eenstemmigheid is, is dat alle belastinge uiteindelik deur individue betaal word (Schumann, Franzsen en De Kock — 730, Kay & King — 208, Sommerfeld *et al.* — 3.2, Reese — xv, Peacock & Forte — 16). Dit is slegs in hierdie verband, glo ander, dat die regverdigheid van die belastingstelsel ontleed kan word, naamlik die wyse waarop die belastinglas tussen individue verdeel word (Kay & King — 208).

Ons gaan akkoord met hierdie beskouing. Na ons mening maak maatskappye in die vasstelling van die pryse van produkte en dienste voorsiening vir wins ná belasting en nie vóór belasting nie. Alle maatskappybelastinge word op hierdie wyse op die finale verbruiker, die individu, afgewentel (Forte & Peacock — 18). Maar selfs dan moet maatskappye onderling regverdig belas word.

5. TEORIEË

Om aan hierdie regverdigheidsbeginsel uitvoering te gee, is verskeie teorieë al geformuleer waarvan die belangrikste die koste-, voordeel- en betaalvermoë-teorieë is.

Om die staatsuitgawes tussen persone te verdeel ooreenkomstig die *koste* van die dienste wat aan elke persoon gelewer word of ooreenkomstig die *voordeel* wat elke persoon uit die dienste kry, is 'n onbegonne taak. Daarby sal dit juis een van die doelwitte van die owerheid, naamlik die versorging van elke liggaamlik en geestelik ongeskiktes, veryd.

Betaalvermoë word vandag algemeen aanvaar as die beste metode vir die verdeling van die belastingdruk tussen persone (Schumann, Franzsen en De Kock — 732; Peckman — 54; Sommerfeld *et al.* — 2.11).

Die vraag ontstaan watter konkrete maatstaf van betaalvermoë vir belasting-doeleindes gebruik moet word.

In Brittanje is die getal skoorstene in 'n woonhuis eens op 'n tyd as die beste maatstaf van die eienaar se betaalvermoë beskou. As ons ons gedagtes laat teruggaan na die steenkool-era en aan Engeland se lang en koue winters dink, dan maak dit sin.

6. BETAALVERMOË

Inkomste word deur baie as *verreweg die mees bevredigende* maatstaf van betaalvermoë beskou (Schumann, Franzsen en De Kock — 733; Sommerfeld *et al.* — 3.3.).

'n Persoon se *jaarlikse inkomste* is ongetwyfeld een van die belangrikste faktore wat betref sy vermoë om enigiets van 'n finansiële aard te kan doen soos om belasting te betaal. Dit is egter hoegenaamd nie die enigste belangrike faktor nie. Sy balansstaatposisie en sy tensiële verdienvermoë is twee net sulke belangrike faktore (Sommerfeld *et al.* — 3.3.).

Dit is duidelik dat inkomste nie noodwendig die *regverdigste* maatstaf van *betaalvermoë is nie*.

7. 'N PROGRESSIEWE SKAAL

Dit is vandag algemene gebruik in die Westerse wêreld dat die inkomstebelastingskaal progressief is (Pechman — 54; Munnell — 248).

Die klassieke motivering hiervoor (Sommerfeld — 3.8) is die konsep van grensnut. Volgens hierdie "wet" sal die nut of bevrediging wat verkry word uit 'n addisionele eenheid inkomste afneem namate die totale inkomste toeneem (Schumann, Franzsen en De Kock — 733); *Gelyke opoffering* verg dus 'n progressiewe skaal, dit wil sê hoe hoër die inkomste, hoe groter die persentasie daarvan wat aan belasting betaal moet word (Schumann, Franzsen en De Kock — 733). Dit staan ook bekend as vertikale ekwiteit (Reeze — xii).

'n Ander motivering vir 'n progressiewe skaal is dat dit 'n *hverdeling* van inkomste ten doel het (Break — 322) en oormatige konsentrasie van ekonomiese mag en beheer verminder (Pechman — 55).

Michael Stein, bekende belastingkonsultant, beskou die progressiwiteit van die belastingskaal as 'n onregverdige penalisering van produktiwiteit (Stein — 287). (Volgens 'n studie in die V.S.A. word die hoogs besoldigde bestuurspersoneel slegs tot 'n geringe mate deur die progressiewe skaal beïnvloed, terwyl laer besoldigde bestuurspersoneel meer direk en negatief beïnvloed word teenoor meer werk (Sommerfeld *et al.* — 3.11).)

Dat progressiwiteit van die belastingskaal regverdig is, is geen uitgemaakte saak nie. Selfs al sou die progressiwiteit in korrelasie met die grensnut wees, is die motiveringswaarde nie noodwendig in korrelasie daarmee nie. Indien daar wel 'n verskil in grensnut is, sal daar gesoek moet word na die *regverdige* kurwe van progressie (Forte & Peacock — 19).

8. KAPITAALWINSTE

Volgens prof. Kantor, hoof van die Departement Ekonomie aan die Universiteit van Kaapstad, is die onderskeid wat daar in die Suid-Afrikaanse belastingreg tussen inkomste-winste en kapitaalwinste gemaak word, onsinnig (Kantor — 202). Hierdie onderskeid in die Suid-Afrikaanse howe tussen belegging en spekulasie kan nie anders as arbitrêr wees nie want in die mark self sou daar, volgens Kantor, nooit so 'n onderskeid gewees het nie as dit nie vir die belastingimplikasie was nie (Kantor — 202).

Broer en Cant kom in 'n navorsingsverslag van die Sakeskool van die Universiteit van die Witwatersrand tot dieselfde gevolgtrekking. Vir beide die handelaar en die belegger verteenwoordig 'n opbrengs wat groter is as die kosprys 'n wins. Daar skyn weinig verskil te wees tussen die belegger se toevallige wins en die handelaar se handelswins (Broer & Cant — 23). As regverdigheid en billikheid belastingnorme is, dan vind hulle dit onhoudbaar dat inkomste-winste belas word en nie ook kapitaalwinste nie (Broer & Cant — 24).

In Engeland waar kapitaalwinste belasbaar is maar teen 'n laer koers as inkomste-winste, is daar 'n lewendige mark in gesofistikeerde skemas waardeur inkomste-winste in kapitaalwinste "omskep" word (Meade — 31). Die Meade-verslag wat in 1978 gepubliseer is, kom tot die gevolgtrekking dat enige definisie van inkomste wat voorgee om 'n vermeerdering in koopkrag te meet, inkomste- en kapitaalwinste onder dieselfde sambreel moet bring (Meade — 128). In die verslag word die betekenisvolle opmerking gemaak dat *horisontale ekwiteit* waar alle winste, ongeag die aard daarvan, teen dieselfde koers belas word, sal wegdoen met die verspilling van mannekrag op onproduktiewe skemas om inkomste-winste te "omskep" in kapitaalwinste (Meade — 128).

Selfs daardie bastion van die kapitalisme, die V.S.A., belas kapitaalwinste. Omdat dit egter ook daar teen 'n laer koers as inkomste-winste belas word, verkies beleggers dat winste gereserveer word eerder as om as dividende uitgekeer te word (Reese — xv). Reeds Stanley Surrey, belastingadviseur in die Truman-administrasie, noem die voorkeurbehandeling van kapitaalwinste as een van die onregverdige maatreëls in die wet (Reese — 18).

Een van president Carter se verkiesingsbeloftes was om kapitaalwinste as gewone inkomste te belas (Reese — 52). Dit is miskien 'n goeie rede waarom Suid-Afrika by sy huidige beleid moet hou om dit nie te belas nie!

9. AANSPORINGSVERMINDERINGS

As dit moeilik is om te besluit of kapitaalwinste belas moet word of nie, dan is dit 'n bykans onbegonne taak om oor sekere toelaatbare aftrekkings 'n oordeel te vel.

In Suid-Afrika kan die bepaalde aftrekkings saamgegroepeer word onder die hoof *aansporingsvermindering*s. Dit is daardie spesiale aftrekkings waarvoor in die Wet voorsiening gemaak word as 'n aansporing vir onder andere vervaardigers, hoteleienaars, uitvoerders, ens.

Volgens Michael Stein is dit die belangrikste vorm van diskriminasie tussen belastingpligtiges tot voordeel van dié wat dit die minste nodig het. Dit druis in teen die beginsel van vrye ondernemingskap en sal heel waarskynlik nie die voorgegewe doelwitte bereik nie (Stein — 287).

Brannon praat van die "upside-down-subsidy" of "welfare-for-the-rich" (Brannon — 98).

In die V.S.A. word huiseienaars toegelaat om die rente op hulle verbande sowel as die erfbelasting van hul inkomstebelasting af te trek. Reese wys daarop dat elke \$100 van hierdie aftrekkings vir 'n persoon in die hoogste belastinggroep 70 dollar werd is, en vir 'n persoon in die 14-persentkategorie 14 dollar, maar niks werd vir 'n persoon wat geen belasting betaal nie. Byna 'n derde van dié soort belasting-uitgawevoordele gedurende 1977 was tot voordeel van die 1,4 persent belastingpligtiges in die V.S.A. met inkomstes van meer as 50 000 dollar elk (Reese xv).

Beide Stein (Stein — 290) en Reese (Reese — xv) wys daarop dat as die staat dan die uitgawes moet dra, dit deur middel van die uitgawebegroting gedoen moet word sodat dit jaarliks die gebruikelike beoordelingsproses kan deurloop.

Reese bevraagteken die aanvaarding van 'n staatsbehuisingskema waarvan die grootste voordele na die hoë-inkomstegroep gaan en niks na die armes nie (Reese — xv).

Stein wys daarop dat daar geen voordeel is wat iemand geniet waarvoor iemand anders nie betaal nie. Hy vergelyk hierdie herverdelingsmeganisme van die belastingbasis met Robin Hood, behalwe dat daar in hierdie geval nie van die rykes geneem en aan die armes gegee word nie, maar van die rykes geneem en aan die rykeres gegee word en selfs van die armes aan die rykes (Stein — 286).

10. VRYGESTELDE INKOMSTE

Daar is al gevra of die land beter daaraan toe is met 'n belegging in die poskantoor of in 'n bougenootskap as met 'n belegging in 'n sake-onderneming (Stein — 298).

Dit is ironies, sê Stein, dat 'n persoon wat R60 000 vrygestelde rente ontvang, geen belasting betaal nie, terwyl 'n persoon met 'n inkomste van R12 000 meer as R1 100 aan belasting betaal.

Dit is duidelik nie in ooreenstemming met die betaalvermoë-beginsel nie (Stein — 289).

11. BYVOORDELE

Aansporingsverminderinge en vrygestelde inkomste is in wetgewing neergelê. Daar is na die nodige debatvoering in die Parlement oor die meriete van die begunstigings, die koerse en die tariewe uitdruklike voorskrifte daarvoor bepaal.

Dieselfde geld nie ten opsigte van byvoordele nie. Die aard en omvang van die byvoordele word heeltemal tereg aan die werkgewers en hulle personeelkonsultante oorgelaat.

Daarmee saam word egter, in stryd met die betaalvermoë-beginsel, toegelaat dat belastingvoordele toegestaan word waarvan die wetgewer dikwels nie eers kennis dra nie.

12. BELASTINGVERMYDING

Met die instelling van inkomstebelasting in die V.S.A. op 1 Julie 1862 teen 'n koers van 3 persent op inkomstes bo 600 dollar en 5 persent op dié bo 10 000 dollar was daar grootskaalse *belastingontduiking* (Sommerfeld *et al.* — 4.2).

Die belastingweerstandsdruimpel is inderdaad baie laag. Volgens 'n berig in *Rapport* van enkele weke gelede wil die Departement van Binnelandse Inkomste sleutelpersone oplei om skuiwergate toe te stop waardeur mense met sogenaamde "wettige skemas" die land miljoene rande aan belasting laat verloor (*Rapport* — Prinsloo — 12).

Belastinghervormers in die V.S.A. sou graag die huidige stelsel van hoë koerse en skuiwergate wou vervang deur een met laer koerse en minder skuiwergate (Reese — xi). Alhoewel so 'n standpunt ekonomies gesond is, is die huidige stelsel polities aantreklik. Politici kan, volgens Reese, die huidige stelsel teenoor die lae-inkomstegroepes verdedig deur na die hoë progressiewe koerse te verwys. Terselfdertyd is die invloedryke belangegroepes ook tevrede want daar is skuiwergate wat hulle beskerm (Reese — xi) en belastingbeplanning wat hulle kan bekostig (Sommerfeld *et al.* — 28.1).

Die vraag ontstaan tot watter mate die misbruik van goedbedoelde belastingtoegewings verantwoordelik is vir die onvermoë van sommige belastingpligtiges om sonder staatshulp deur krisis-toestande te kom.

Twee navorsers wys daarop dat die tradisionele opvatting dat belastingvermyding net tot die beskikking van die rykes is, foutief is (Peacock & Forte — 18). Ook die lae-inkomstegroepes kan belasting vermy deur byvoorbeeld hulle vrye tyd te vermeerder en dit te gebruik om hulle reële inkomste te vergroot deur onbelaste selfdoentake tuis af te handel of deur "moonlighting", dit wil sê deur na ure te werk vir onverklaarde kontantbetalings (Peacock & Forte — 13).

Op die gebied van belasting geld presies dit wat Ferdinand Deist raaksien op die gebied van die politiek wanneer hy opmerk:

"Dit sal nie help om 'n reformatoriese struktuur te hê . . . en die struktuur te vul met selfsugtige mense nie" (Deist — 19).

Albei moet hervorm word, die struktuur en die mens!

Sommerfeld, Anderson en Brock wys daarop dat die proses van belasting altyd die mens se gedrag sal beïnvloed, terwyl die mens se gedrag steeds weer die belastingproses sal laat aanpas (Sommerfeld *et al.* — 28.15).

Die onsekerheid op die belastingterrein (Forte & Peacock — 21) sowel as die ingewikkeldheid van die belastingmaatreëls (Sommerfeld *et al.* — 28.10) moet voor die deur van daardie belastingbeplanning gelê word wat grens aan belastingontduiking. 'n Groot deel van die 1983-Inkomstebelastingwysigingswet is, in reaksie op opportunistiese skemas van die verlede, toegespits op die toestop van skuiwergate.

13. DIE INKOMSTEKONSEP

Al sou kapitaalwinste belas word en daar geen spesiale aftrekkings, geen vrygestelde inkomste, geen onbelaste byvoordele en geen belastingvermyding wees nie, mag daar steeds 'n ongelykheid in die belastingbasis wees.

Rekeningkundige inkomste word gemeet in 'n geldeenheid — 'n geldeenheid waarvan die waarde voortdurend verander.

Die tradisionele rekeningkundige metode van inkomstebepaling bekend as nominalisme berus op die instandhouding van die nominale kapitaal. Die gevaar van so 'n inkomstekonsep blyk duidelik wanneer na die verandering in motorvoertuigpryse die afgelope 13 jaar gekyk word.

'n Motorhandelaar wat gedurende 1970 met 'n kapitaal van R50 000 20 motors aan sy kliënte kon vertoon, sal vandag met dieselfde kapitaal slegs 5 motors op sy vloer hê (*Tegniek* — Julie 1983 — 63).

Met inflasie-rekeningkunde word die materiële (fisiese) kapitaal in stand gehou. Dit staan bekend as substansialisme.

Die motorhandelaar hierbo moet eers weer 20 motors op sy vloer hê voordat hy op 'n wins aanspraak kan maak.

As dieselfde inkomstekonsep nie deur almal gebruik word nie, sal daar steeds 'n ongelykheid in die belastingbasis wees.

14. ENTITEITS- VS. EIENAARSKONSEP

Die eienaar van 'n eenmansaak beskou gewoonlik die bates van sy sake-onderneming as sy eiendom en die laste van sy saak as sy eie skulde. Die winste wat verdien word, val hom onmiddellik toe.

Minderheidsaandeelhouers en bestuurspersoneel van groot instellings huldig nie dieselfde beskouing van die saak nie. Vir hulle is die sake-onderneming 'n aparte entiteit met sy eie bate en laste. Winste val die aandeelhouers eers toe wanneer dit uitgekeer word. Net daardie winste wat vir die aandeelhouers 'n bevredigende opbrengs op hulle belegging bied, soortgelyk aan die rente op langtermynlenings, word uitgekeer. Vir hulle is daar inderdaad geen verskil tussen leningskapitaal en aandeelkapitaal nie.

Hierdie twee botsende konsepte van die saak, die eienaarskonsep en die entiteitskonsep, het noodwendig twee verskillende soorte inkomste tot gevolg.

Diegene met 'n eienaarsbeskouing beskou slegs daardie deel van die inflasie-aanpassing wat deur die aandeelhouers gefinansier word as 'n uitgawe vir die saak, terwyl die voorstanders van die entiteitskonsep die volle inflasiedaling as 'n uitgawe vir die saak beskou.

Die eienaarsbeskouing lewer dus 'n groter uitkeerbare wins maar ook 'n groter belasbare wins. 'n Keuse sal gemaak moet word.

15. BRONBASIS

Die Inkomstebelastingwet van die Republiek is gebaseer op die beginsel dat slegs inkomste uit 'n bron in die Republiek belas word (Van Niekerk — 88).

Inkomste uit die buiteland dra vanselfsprekend by tot die belastingbetaler se vermoë om te betaal. Die Franzsen-kommissie het reeds in 1970 aanbeveel dat Suid-Afrika, soos verskeie ander lande, oorsakel na 'n wêreldbasis van belasting. Met die totstandkoming van die nasionale state het die aangeleentheid waarskynlik dringender geword.

16. DIE HUWELIK

Daar word teen die huwelik gediskrimineer wanneer die gesamentlike inkomste R15 485 of meer is — kyk bylae 1.

Hierdie diskriminasie bereik 'n maksimum wanneer die gesamentlike inkomste R56 000 is — kyk bylae 2.

Volgens die jongste statistiek (*Hansard* 7.3.83 — vraag 431) val die grootste groep belastingpligtiges in die inkomstekategorie R10 000 — R16 000 waar die verskil tussen 'n getroude paar se belasting en 'n ongetroude paar se belasting gering is. Die aantal egpare in die inkomstegroep R56 000 en meer is waarskynlik relatief min.

'n Kortings wat sal verseker dat 'n getroude paar se belasting, voor die aftrekking van ander kortings, nie meer is as dié van 'n ongetroude paar met dieselfde inkomste, mag die staat, in totaal gesien, dalk minder kos as aparte aanslae.

17. AFSLUITING

In 'n brief aan *Die Volksblad* word die regverdigheid van ons belastingstelsel in twyfel getrek omdat Swart en Blank nie dieselfde belasting op dieselfde inkomste betaal nie (*Die Volksblad* — 6 Julie 1983).

Hierdie soort vergelyking, naamlik van die posisie van werknemers van twee verskillende sake-ondernemings, van die salaristrekker met dié van die boer, en van dié van een soort sake-onderneming en met dié van 'n ander, word daaglik deur die publiek gemaak.

Té dikwels is daar oënskynlik rede om te glo dat almal nie oor dieselfde kam geskeer word nie.

Die integriteit van 'n land se belastingstelsel mag nie in die gedrang kom nie. Dit is as't ware die hoeksteen vir die integriteit van alle sake-aktiwiteite.

Ons het kripties stilgestaan by enkele aktuele sake waaroor 'n toenemend ingeligte publiek gedagtes wissel:

Die regverdigheidsnorm, progressiwiteit van die belastingskaal, kapitaalwinste, aansporingsvermindering, vrygestelde inkomste, byvoordele, belasting vermyding, die inkomstekonsep, die verskillende beskouings van die sake-onderneming, die bronbasis en laastens die huwelik.

Oor elkeen van hierdie sake het elkeen van u 'n besliste siening. As u nou bewus gemaak is van die gevaar waarin u standpunt verkeer, dan is die eerbare weg om te volg 'n navorsingsprojek om u standpunt met vers en kapittel te bewys.

BYALE 1

	Ongetroud			Getroud	
	Man R	Vrou R	Vrou R	Saam R	Saam R
Inkomste	12 000	3 480	3 485	15 480	15 485
Aftrekking vrou	-	-	-	1 600	1600
Belasbare inkomste	12 000	3 480	3 485	13 880	13 885
Belasting uit tabel	1 500	348,00	348,50	1 931,20	1 932,40
Primêre korting	- 240	- 240,00	- 240,00	- 320,00	- 320,00
Assuransie, standaard	- 25 1 235	- 25,00 83,00	- 25,00 83,50	- 30,00	- 30,00
Toeslag 20 %	247	16,60	16,70		
	1 482	99,60	100,20		
Plus man		1 482,00	1 482,00		
		1 581,60	1 582,20	1 581,20	1 582,40

BYLAE 2

	Ongetroud				Getroud	
	Man 1	Man 2	Vrou 1	Vrou 2	Saam 1	Saam 2
Inkomste	28 000	50 000	28 000	50 000	56 000	100 000
Aftrekking vrou					-1 600	- 1 600
					54 400	98 400
Belasting uit tabel	6 700	6 700	6 700	6 700	19 420	41 420
Primêre korting	- 240	- 240	- 240	- 240	- 320	- 320
Assuransie standaard	- 25	- 25	- 25	- 25	- 30	- 30
	6 435	6 435	6 435	6 435		
Plus : Toeslag 20 % x 6 435	1 287	1 287	1 287	1 287		
50 % x		11 000		11 00		
	7 722	18 722	7 722	18 722	19 070	41 070
Man 1 + Vrou 1					15 444	
Man 2 + Vrou 2						37 444
Die verskil bly dieselfde vir inkomstes meer as R56 000					3 626	3 626

BRONNE AANGEHAAL

1. Atkinson, A.B. *Horizontal Equity and the Distribution of the Tax Burden*, in Aaron, H.J., and Boskin, M.J., ed. *The Economics of Taxation*, The Brookings Institution, Washington, 1980.
2. *Begroting van Inkomste vir die Boekjaar wat op 31 Maart 1984 eindig*, R.S.A., Staatsdrukker, Pretoria, 1983.
3. *Begrotingsredes, 1983-84*, R.S.A., Staatsdrukker, Pretoria, 1983.
4. Brannon, G.M. Tax Expenditures and Income Distribution: A Theoretical Analysis of the Upside-down Subsidy Argument, Aaron, H.J., and Boskin, M.J., ed. *The Economics of Taxation*, The Brookings Institution, Washington, 1980.
5. Break, G.F. Tax Principles in a Federal System, in Aaron, H.J., and Boskin, M.J., ed. *The Economics of Taxation*. The Brookings Institution, Washington, 1980.
6. Broer, S., and Cant, M. Let's Tax It All! The Issue of Taxing Capital Gains, in *Investigations into S.A. Tax Law*, The Centre for Business Studies, Graduate School of Business Administration, Johannesburg, 1980.
7. Deist, Prof. F. Reaksie, in *Roeping en Riglyne*, Bloemfontein, Junie 1983.
8. *Die Volksblad*, Bloemfontein, 6 Julie 1983.
9. Forte, F., en Peacock, A. Tax Planning, Tax Analysis and Tax Policy, in Peacock, A., and Forte F., ed., *The Political Economy of Taxation*, Basil Blackwell, Oxford, 1981.
10. *Hansard*, 7 Maart 1983, nr. 6, 1983.
11. Hicks, U.K. *Public Finance*, University Press, Cambridge, 1961.
12. Kantor, B. The Logic of Taxation in *Businessman's Law*, June 1982.
13. Kay, J.A., and King, M.A. *The British Tax System*, Oxford University Press, Oxford, 1978.
14. Meade, J.E. *The Structure and Reform of Direct Taxation*. Report of a Committee Chaired by George Allen-Arwin, Londen, 1978.
15. Munnell, A.H. The Couple versus the Individual under the Federal Personal Income Tax, in Aaron, H.J., and Boskin, M.J., ed., *The Economics of Taxation*, The Brookings Institution, Washington, 1980.
16. Nywerheidskamer van die OVS en Noord-Kaapland, *Nuusbrief* 21/1983.
17. Peckman, J.A. *Federal Tax Policy*, The Brookings Institution, Washington, 1977.
18. *Rapport*, 29 Mei 1983.
19. Reese, T.J. *The Politics of Taxation*, Quorum Books, Westport, 1980.
20. Schapiro, J.S. *Liberalism : Its Meaning and History*, Van Nostrand, Princeton, N.Y., 1958.
21. Schumann, C.G.W., Franzsen, D.G. en De Kock, G. *Ekonomie, 'n Inleidende Studie*, Universiteitsuitgewers, Stellenbosch, 1957.

22. Sommerfeld, R.M., Andeman, H.M., and Brock, H.R. *An Introduction to Taxation*, Harcourt Brace Ivanovich, Inc., N.Y. 1980.
23. Stein, M., Tax Anomalies and Tax Reform in *Income Tax Reporter*, 31 Dec. 1982.
24. *Tegniek*, Stellenbosch, Julie 1983.
25. Van Niekerk, A.F., *Inkomstebelasting in die S.A. Reg.*, Butterworths, Durban, 1982.
26. Wassenaar, A.D., *Aanslag op die Vrye Ekonomie*, Tafelberg, 1977.